

Forslag til plan for selskapskontroll 2016 - 2019

Tinn kommune

2016 :: 426 005

Ferdigstilt 08.04.16

Om Telemark kommunerevisjon IKS

Telemark kommunerevisjon IKS er et av landets største interkommunale revisjonsselskaper. Alle de 18 kommunene i Telemark, kommunene Larvik og Lardal i Vestfold og Telemark fylkeskommune er eiere av selskapet. Vi utfører revisjon og andre tjenester for våre eiere og andre kommunale/fylkeskommunale aktører.

Fra 2015 samarbeider vi faglig og administrativt med de interkommunale revisjonsordningene Buskerud kommunerevisjon IKS, Vestfold kommunerevisjon og Sandefjord distriktsrevisjon.

Telemark kommunerevisjon IKS har bred erfaring med selskapskontroll og gjør forvaltningsrevisjon innenfor en rekke områder, og med forskjellige innfallsvinkler. Våre ansatte har samfunnsfaglig, økonomisk og juridisk utdanning på mastergradsnivå, og har god kompetanse innen offentlig forvaltning.

Du kan lese mer på vårt nettsted www.tekomrev.no.

Innhold

Om Telemark kommunerevisjon IKS	1
1 Innledning	3
1.1 Bakgrunn.....	3
1.2 Kontrollutvalgets ansvar for planlegging av selskapskontroll	3
1.3 Hvem kan bli kontrollert?	4
1.4 Selskapskontroll - innhold og begrepsbruk	4
1.5 Gjennomføring og rapportering av kontrollen	5
2 Eierskap i Tinn kommune	7
2.1 Eierskapsmelding.....	7
2.2 Kommunens eierskap	7
2.3 Tidligere selskapskontroller	7
3 Prioriteringer i planperioden	8
3.1 Eierskapskontroll.....	8
3.2 Forslag om forvaltningsrevisjon i selskap.....	8
4 Plan for selskapskontroll	10
Vedlegg	10

Foto forside: www.effective.com

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Kommunen kan engasjere seg i virksomheter og legge ulike oppgaver til fristilte organisasjonsformer som interkommunalt samarbeid, interkommunale selskaper, aksjeselskaper o.l. Kommunestyret står i stor grad fritt til å velge hva slags organisasjonsform slik virksomhet skal ha. Hvilken organisasjonsform kommunestyret velger, har avgjørende betydning for kommunestyrets styringsmuligheter. Ulike selskapsformer har egne styringsorganer, og er regulert av særskilt lovgivning, som bl.a. fastsetter forholdet mellom eierne (kommunen) og selskapets styringsorgan.

NIBR har undersøkt hvordan norske kommuner ivaretar hensynet til god folkevalgt styring over den delen av kommunens virksomhet som er organisert i selskap.¹ Viktige betingelser for folkevalgt styring er åpenhet, etikk og kontroll. De fleste som ble spurt i undersøkelsen, mener at kommunestyret ikke får nok informasjon og ikke er godt nok orientert, og at kontrollrutinene ikke er tilstrekkelige. Dette gir utfordringer når det gjelder demokratisk, folkevalgt styring, innsyn og kontroll med virksomheten.

1.2 Kontrollutvalgets ansvar for planlegging av selskapskontroll

Kommuneloven § 77 nr. 5 og kontrollutvalgsforskriften § 13 slår fast at kontrollutvalget skal påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens interesser i selskaper m.m. Kontrollutvalget skal påse at det utarbeides en plan for gjennomføring av selskapskontroll. Planen skal bygge på en overordnet analyse av kommunens eierskap ut fra vurderinger av risiko- og vesentlighet. Planen skal vedtas av kommunestyret, senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert.

Kontrollutvalget i Tinn har bedt Telemark kommunerevisjon IKS om å utarbeide analyse og forslag til plan for selskapskontroll. Vårt forslag viser aktuelle tema for selskapskontroll i Tinn kommune basert på en vurdering av risiko og vesentlighet. Det er kommunestyret som bevilger ressurser til selskapskontroll, og dermed bestemmer i hvilket omfang planen skal gjennomføres.

Kommunens eierskap i Telemark kommunerevisjon IKS og Telemark kontrollutvalgssekretariat framgår av oversikten i vedlegget. Telemark kommunerevisjon IKS er ikke uavhengige i forhold til disse to selskapene, og vi har derfor ikke vurdert behovet for selskapskontroll for disse.

¹ Norsk institutt for by- og regionsforskning (NIBR) på oppdrag fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet 2015:1 (www.nibr.no)

1.3 Hvem kan bli kontrollert?

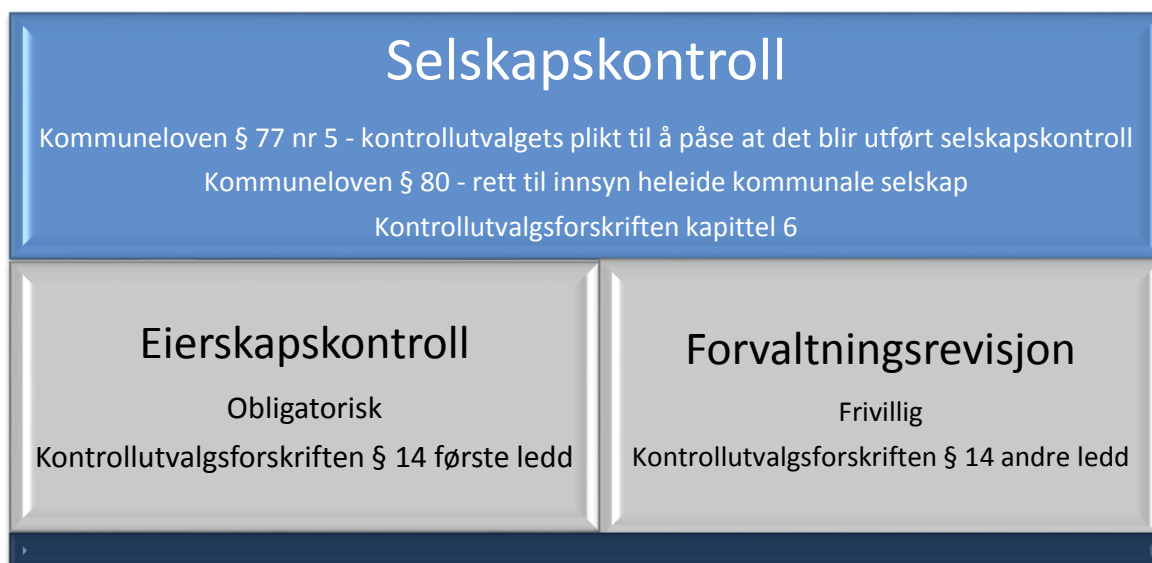
Reglene om selskapskontroll gjelder kommunalt eierskap i interkommunale selskap (IKS), aksjeselskap (AS) og interkommunale samarbeid etter kommuneloven § 27 når disse er selvstendige rettssubjekt. Kontrollen kan også gjelde datterselskap til disse organene.

Selskapskontroll gjelder ikke for stiftelser og kommunale foretak.

1.4 Selskapskontroll - innhold og begrepsbruk

Begrepet selskapskontroll dekker to former for kontroll:

- **Eierskapskontroll:** Kontroll med hvordan kommunen ivaretar sitt eierskap i selskap – forholdet mellom kommunestyret og eierorganet
- **Forvaltningsrevisjon i selskap:** Kontroll med hvordan selskapene styres og drives

En eierskapskontroll er i hovedsak rettet mot *kommunen*. Hovedspørsmålet i en *eierskapskontroll* er om kommunen har retningslinjer for utøvelse av eierskap, og om disse er i samsvar med gjeldende regler og anbefalinger for godt eierskap. Videre undersøker eierskap utøves i samsvar med gjeldende regler og kommunestyrets vedtak og forutsetninger.

Selskapets drift og aktiviteter kan en kontrollere gjennom en forvaltningsrevisjon, på samme måte som det gjøres forvaltningsrevisjon av kommunens virksomhet. De fleste tema og vinklinger kan undersøkes gjennom en forvaltningsrevisjon. Forvaltningsrevisjon skal gjennomføres i samsvar med god kommunal revisjonsskikk², og er regulert i kommuneloven § 77 nr. 4, kontrollutvalgskonferansen og revisjonskonferansen.

1.5 Gjennomføring og rapportering av kontrollen

Iverksetting av selskapskontroll

Kommunestyret skal vedta planen for selskapskontroll og skal stille ressurser til rådighet for gjennomføringen. Kontrollutvalget sørger for at eierskapskontroll eller forvaltningsrevisjon blir gjennomført. Det er vanlig og hensiktsmessig at kommunestyret gir kontrollutvalget myndighet til å gjøre endringer i planen.

Avtalen kommunen har med Telemark kommunerevisjon IKS dekker ikke selskapskontroll. Gjeldende ordning er at kontrollutvalget ber om tilbud på en selskapskontroll, og vurderer bestillingen ut fra tilbud de får.

Gjennomføring av eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon

Det er ikke stilt krav om kvalifikasjoner for den som skal gjennomføre eierskapskontroll. Det er heller ikke stilt metodiske krav til eierskapskontrollen. Det vanlige er at eierskapskontroll gjennomføres av revisor, eventuelt av kontrollutvalgets sekretariat.

Forvaltningsrevisjon i selskap skal utføres av revisor i samsvar med god kommunal revisjonsskikk og gjeldende kvalifikasjonskrav for forvaltningsrevisjon.

En eierskapskontroll er vanligvis mindre ressurskrevende enn en forvaltningsrevisjon.

Innsynsrett

Kommunelovens § 80 regulerer kontrollutvalgets og kommunens revisors innsynsrett i selskaper. Innsynsretten gjelder i interkommunale selskaper, interkommunalt

² God kommunal revisjonsskikk for forvaltningsrevisjon er definert i RSK 001, fastsatt av Norges kommunerevisorforbund.

samarbeid som er organisert som selvstendig rettssubjekt og aksjeselskaper med kommunale/fylkeskommunale eiere.

Det er ikke innsynsrett i selskap som har private eller statlige medeiere. Her kan kontrollutvalgets innsynsrett reguleres i vedtektene. Hvis den ikke er regulert, må kontrollutvalget be styret om samtykke til innsyn, eventuelt etter avklaring med eierne.

Rapportering om eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon

Etter gjennomført eierskapskontroll eller forvaltningsrevisjon lager vi en rapport til kontrollutvalget for behandling. Kontrollutvalget skal rapportere sitt arbeid til kommunestyret. Denne rapporteringen skjer normalt ved at kontrollutvalget sender rapporten med sin innstilling til kommunestyret for behandling.

2 Eierskap i Tinn kommune

2.1 Eierskapsmelding

Kommunen har utarbeidet retningslinjer for utøvelse av kommunens eierrolle og eierstrategier for selskapene kommunen eier alene eller har store eierandeler i. Kommunestyret er generalforsamling for selskap som Tinn kommune eier alene.

2.2 Kommunens eierskap

Vi har hentet oversikt over kommunens eierskap fra kommunen og fra Proff.no og Brønnøysundregistrene.³ I den grad det ikke er samsvar mellom disse kildene, har vi bygget på de offentlige registrene. Vi kan ikke si med sikkerhet at kommunen ikke har annet eierskap enn det som framgår her.

Oversikt og informasjon om selskapene framgår av vedlegg til rapporten.

Kontrollutvalget fra perioden 2012 – 2015 har gitt innspill om kontroll av Krossobanen AS, Rjukan Næringsutvikling AS og Interkommunalt arkiv for Buskerud Vestfold og Telemark IKS.

2.3 Tidligere selskapskontroller

For Tinn kommune er følgende kontroller gjennomført i perioden 2012-2015:

Selskap	Tema/anbefalinger
Hardangervidda Senteret AS	Det ble gjennomført en eierskapskontroll, hvor tema også var samfunnsansvar og etikk. Selskapet ble anbefalt å følge offentliglova, utarbeide etiske retningslinjer og sikre at kontrollutvalg og revisor blir varslet om generalforsamling. Kommunen ble anbefalt å følge opp egne retningslinjer for utøvelse av eierskap og svare på henvendelse om å omdanne selskapet til et kommunal foretak.
Rjukanlys AS	Det ble gjennomført en eierskapskontroll hvor kommunen fikk anbefalinger knyttet til valg av styre og registrering i styrevervregisteret, oppfølging av eierstrategi, folkevalgtopplæring og vedtekter. Selskapet ble gitt anbefalinger knyttet til innkalling og protokoll fra generalforsamling.

³ Kommunen har gitt informasjon på forespørsel fra oss om hvilke aksjeselskap, interkommunale selskap og selvstendige interkommunale samarbeid som kommunen har eierandeler i eller deltar i pr 31.12.15.

3 Prioriteringer i planperioden

3.1 Eierskapskontroll

Prioriteringen av tema for eierskapskontroll bygger på en risiko- og vesentlighetsvurdering med bakgrunn i KS anbefalinger for godt eierskap, kommunens eiermelding og resultater av tidligere selskapskontroller.

Føringer for eierskap og opplæring av eierrepresentanter (anbefaling 1 - 8)

Tinn kommune har etablerte retningslinjer for utøvelsen av sitt eierskap. I selskap som kommunen eier alene, er det kommunestyret som er generalforsamling. Dette gjør at kommunen ikke har behov for rapportering mellom eierrepresentant og kommunestyret. Det vil derfor være mer aktuelt å undersøke hvordan kommunen sikrer eierstyring/ivaretar egne eierinteresser i de selskapene som kommunen ikke eier alene. Det kan her være aktuelt å undersøke hvilke tiltak kommunen har truffet for å sikre at forvaltningen av eierskap i disse selskapene skjer i samsvar med vedtatte føringer og tiltak for eierstyring og anbefalingene fra KS. Folkevalgtopplæring, fullmakter, avklaringer og rapportering til kommunestyret bør undersøkes. En slik kontroll vil være generell og rettet mot hele kommunens eierskap, men med fokus på selskap kommunen ikke eier alene.

Styre - evaluering og valg (tilråding 9 - 14)

Det er eiers ansvar å sørge for at styrets samlede kompetanse er tilpasset selskapets virksomhet. Det kan derfor være aktuelt å undersøke hvordan kommunen som eier sikrer at selskaper har godt sammensatt og godt fungerende styre. I denne undersøkelsen vil vi særlig se på valgprosess, styresammensetning, styreinstruks, evaluering av styrets arbeid og sammensetning i flere selskaper.

3.2 Forslag om forvaltningsrevisjon i selskap

Samfunnsansvar og etikk (tilråding 15 - 19)

Tinn kommune har i sine retningslinjer for utøvelse av eierskap satt som prinsipp at det skal være åpenhet rundt kommunens eierskap i selskap og godtgjøring til styre og daglig leder. Kommunen har videre nedfelt at selskapene skal være bevisst sitt samfunnsansvar og at selskapene skal rapportere på økonomi, men også miljømessige og sosiale forhold. I retningslinjene har kommunen også nedfelt at det bør være et klart skille mellom kommunen som eier og som kunde/bruker. Der kommunen får tjenester fra et selskap de har eierinteresser i, bør en inngå tjenesteavtaler. Det er

dessuten nedfelt at det bør fremgå av selskapenes vedtekter om selskapet utfører tjenester i egenregi eller om det konkurransesponeres.

Tinn kommune har etiske retningslinjer for kommunen og har lagt til grunn at de så lang som mulig skal legges til grunn i de selskap kommunen er involvert i. Kommunalt valgte styrerepresentanter er underlagt kommunens etiske retningslinjer.

Det kan være aktuelt å gjøre en forvaltningsrevisjon i ett eller flere selskap for å undersøke om kommunens forventinger er formidlet og implementert i selskapet/selskapene. Det er aktuelt å undersøke om kommunen gjennom sitt eierskap sikrer at selskap de eier følger opp forventningene rundt etiske retningslinjer og rapporterer i tråd med kravene kommunen har satt. Det er også aktuelt å undersøke om selskapene følger reglene om offentlighet, offentlige anskaffelser og offentlig støtte, har rutiner og tiltak for å sikre habilitet og registrerer verv i styrevervregisteret.

Gjennomføring av virksomhet - måloppnåelse

Næringsarbeid og turisme

Tinn kommune vedtok en strategisk næringsplan i 2010, og en reiselivstrategi i 2012.

I 2014 ble næringsarbeidet i kommunen overført til Rjukan Næringsutvikling AS. Selskapet eies 100 prosent av Tinn kommune. Næringsarbeidet er et viktig område for kommunen, og det kan være god grunn til å undersøke hvordan selskapet følger opp vedtektsfestet formål og kommunens strategier på området. Det kan også være aktuelt å undersøke hvordan næringsplanen fungerer som styringsdokument for selskapet.

Tinn kommune eier nærmere 90 % av Krossobanen AS, som er ansvarlig for drift av gondolbane på Krosso med tilliggende eiendommer og virksomheter. Selskapet kan delta i andre selskaper som direkte eller indirekte fremmer turistnæringen i Tinn Kommune. Det kan være aktuelt å undersøke nærmere hvordan selskapet ivaretar det vedtektfestede formålet sitt. Vi har ikke prioritert å anbefale en forvaltningsrevisjon i selskapet med dette som tema, men gjennom den foreslåtte eierskapskontrollen rettet mot selskap som kommunen eier sammen med andre, vil vi kunne undersøke hvordan kommunen sikrer sine eierinteresser og utøver sitt eierskap i selskapet.

4 Plan for selskapskontroll

Vi foreslår følgende selskapskontroller:

Tema	Generell/selskap	Kontrollform	Anbefalt tidspunkt for gjennomføring
Styresammensetning – styreevaluering og valgprosess	Generell – stikkprøver i selskap.	Eierskapskontroll	Kan gjennomføres når som helst
Føringer for eierskap og opplæring av eierrepresentanter	Generell – kan ha stikkprøver i utvalgte selskap med delt eierskap som Krossobanen AS eller IKA Kongsberg	Eierskapskontroll	Kan gjennomføres når som helst
Gjennomføring av virksomhet – næringsarbeid	Rjukan Næringsutvikling AS	Forvaltningsrevisjon	Kan gjennomføres når som helst
Samfunnsansvar – habilitet, etikk og varsling, offentlig innsyn, anskaffelser	Selskap velges ut fra en vurdering av formål og eierandel. F.eks. energiselskap eller Tinn vann og avløp AS.	Forvaltningsrevisjon	Kan gjennomføres når som helst

Vedlegg

- Oversikt over Tinn kommunes eierinteresser i selskaper per 1.1.2016 og beskrivelse av selskapene
- KS' Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll⁴

⁴ Kommunenes sentralforbund 15. november 2015.

Oversikt over Tinn kommunes eierinteresser i selskaper per 1.1.2016 og beskrivelse av selskapene

Selskaper med innsynsrett:

Interkommunale selskap (IKS)	Kommunens eierandel	Opplysninger om selskapet (alle tall fra 2014)	Kontorkommune og andre eierkommuner
Agder og Telemark kontrollutvalgssekretariat IKS	2,4 %	Egenkapitalandel: 16 % Egenkapital kr 600 000 Gjeldsgrad: 5,2 <u>Formål:</u> Utføre den lovpålagte sekretærfunksjonen for deltakernes kontrollutvalg. Selskapet kan utføre tilsvarende oppgaver for andre bestillere. <u>Annet:</u> Ikke hatt selskapskontroll.	Kontorkommune Bø. Fylkeskommunene i Telemark og Agder, 17 kommuner i Telemark, 10 kommuner i Aust-Agder og fire kommuner i Vest-Agder.
Telemark kommunerevisjon IKS	2,45 %	Egenkapitalandel: 59,9 % Egenkapital 6,1 mill. kr. Totalrentabilitet: 3,7 % Gjeldsgrad: 0,7 <u>Formål:</u> Utføre lovpålagte revisjonsoppgaver samt andre revisjonsoppdrag og rådgivning for deltakerne. I tillegg å utføre revisjonsoppdrag og rådgivning for andre selskaper. Selskapet har ikke erverv til formål. <u>Annet:</u> Ikke hatt selskapskontroll.	Kontorkommune Skien. Larvik, Lardal, samtlige kommuner i Telemark og Telemark fylkeskommune
Interkommunalt arkiv for Buskerud Vestfold og Telemark IKS (IKA Kongsberg IKS)	2,01 %	Egenkapitalandel: 16 % Egenkapital kr 600 000 Totalrentabilitet: 0,9 % Gjeldsgrad: 5,2 <u>Formål:</u> Formålet med selskapet er å legge forholdene til rette for medlemmenes rasjonelle, funksjonsdyktige og effektive gjennomføring av arkivlovens intensjoner og bestemmelser. Selskapet skal kunne fungere som arkivdepot for deltakerne samt selge kompetanse og arkivtjenester til andre. Selskapet skal kunne motta, oppbevare og tilgjengeliggjøre privatarkiver fra deltakende medlemmer. <u>Annet:</u> Kontrollutvalget 2011-2015 har gitt innspill på selskapskontroll i dette selskapet.	Kontorkommune Kongsberg. 38 andre kommuner/ fylkeskommuner i Buskerud, Vestfold og Telemark

Heleide kommunale aksjeselskaper	Kommunens eierandel	Opplysninger om selskapet (alle tall fra 2014)	Kontorkommune og andre eierkommuner
Rjukan Næringsutvikling AS	100,00 %	<p>Egenkapitalandel: 78,2 % Egenkapital 19,096 mill. kr. Totalrentabilitet: 9,2 % Gjeldsgrad: 0,3</p> <p><u>Formål:</u> Fremme industri- og næringsvirksomhet i Tinn kommune med hovedfokus på lokal verdiskaping, trygging og etablering av arbeidsplasser gjennom utvikling av eksisterende virksomheter og tilrettelegging for nye virksomheter. Fremme industri- og næringsvirksomhet ved kjøp, oppføring, utvikling og drift av industri- og næringsbygg, og virksomhet som står i forbindelse med dette, herunder å delta med egenkapital i andre foretak med tilsvarende virksomhet. Selskapet skal arbeide innenfor rammen av godkjente næringsplaner i Tinn kommune. Selskapet skal samarbeide med det offentlige virkemiddelapparatet samt lokale, regionale og sentrale myndigheter.</p> <p><u>Annet:</u> Kontrollutvalget 2011-2015 har gitt innspill på selskapskontroll i dette selskapet.</p>	Kontorkommune Tinn
Tinn Energi AS Heleide datterselskap: Rjukan Mountain Hall AS Tinn Energi Installasjon AS Tinn Energi Produksjon AS	100 %	<p>Egenkapitalandel: 50,8 % Egenkapital 145,347 mill. kr. Totalrentabilitet: 6,9 % Gjeldsgrad: 1 (Tall fra konsernregnskap)</p> <p><u>Formål:</u> Produsere, omsette og overføre energi, drifte og bygge bredbåndsnett, eie og drive installasjonsvirksomhet, samt å drive annen virksomhet i forbindelse med dette. Selskapet skal drives effektivt på forretningsmessig basis til beste for Tinn kommune og forvalte Tinn kommunes energi ressurser på optimal måte. Selskapet skal i sin virksomhet legge til grunn en langsiktig strategi for effektiv utnytting av kommunens kraftvolum. Pris på levering av kraft skal tilstrebes å følge likhetsprinsipper for kunder i kommunen.</p> <p><u>Annet:</u> Selskapskontroll i 2011 med anbefalinger for kommunen og selskapet</p>	Kontorkommune Tinn

Heleide kommunale aksjeselskaper	Kommunens eierandel	Opplysninger om selskapet (alle tall fra 2014)		Kontorkommune og andre eierkommuner
Hardangervidda Senteret AS	100 %	Egenkapitalandel: 96,3 % Totalrentabilitet: - 4,2 % Gjeldsgrad: 0	Egenkapital 5,916 mill. kr.	Kontorkommune Tinn
		<p><u>Formål:</u> Eie bygninger, utstillinger og inventar, og drive Hardangervidda nasjonalparksenter i Tinn kommune. Hovedoppgaven skal være å formidle kunnskap, opplevelser og holdninger til høyfjellsnatur og kulturminner knyttet til Hardangervidda og nærliggende fjellområder, i tråd med gjeldende forvaltningsplaner. Senteret skal stimulere til et naturvennlig friluftsliv og ferdsel i nasjonalparken, og formidle og videreutvikle kunnskap om en bærekraftig ressursforvaltning av Hardangervidda, i tråd med lokale tradisjoner. Senteret skal arbeide for en bærekraftig næringsutvikling i tilknytning til Hardangervidda og nærliggende fjellområder. Informasjons- og opplevelsestilbudet ved senteret skal ha en bred samfunnsprofil tilpasset målgrupper på ulike kunnskapsnivå. Senteret kan samarbeide med, opprette eller delta i virksomhet med det samme eller lignende formål. Selskapet skal i tillegg drive kurs og konferanseaktiviteter, serveringssted og utleie av lokaler.</p>		
		<p><u>Annet:</u> Selskapskontroll i 2013 med anbefalinger for kommunen og selskapet</p>		
Tinn vann og avløp AS	100 %	Egenkapitalandel: 20,3 % Totalrentabilitet: 0,3 % Gjeldsgrad: 3,9	Egenkapital 2,472 mill. kr.	Kontorkommune Tinn
		<p><u>Formål:</u> Å forestå utbygging og drift av vann- og avløpsanlegg i forbindelse med turistutbygginger i Tinn kommune og hva som hermed står i forbindelse. I tillegg kan selskapet engasjere seg i utbygging av veg innenfor større turistområder.</p>		
		<p><u>Annet:</u> Selskapskontroll ble gjennomført i 2007.</p>		
Rjukanlys AS	100 %	Egenkapitalandel: 61 % Totalrentabilitet: 9 % Gjeldsgrad: 0,6	Egenkapital 3,989 mill. kr.	Kontorkommune Tinn

Heleide kommunale aksjeselskaper	Kommunens eierandel	Opplysninger om selskapet (alle tall fra 2014)	Kontorkommune og andre eierkommuner
		<p><u>Formål:</u> Selskapets formål er å være en kompetansebedrift som skal drive utføring gjennom avklaring, kvalifisering og formidling av arbeidssøkere. Bedriften kan også gi tilbud om varig sysselsetting. Dette skal vi oppnå gjennom lønnsom og profesjonell produksjon og salg av varer og tjenester.</p> <p><u>Annet:</u> Eierskapskontroll i 2015</p>	

Selskaper uten innsynsrett:

Deleide kommunale aksjeselskaper	Kommunens eierandel	Opplysninger om selskapet (alle tall fra 2014)	Kontorkommune og andre eierkommuner
Krossobanen AS	87,12 %	<p>Egenkapitalandel: 71,4 % Egenkapital 5,9 mill. kr. Totalrentabilitet: - 3,2 % Gjeldsgrad: 0,4</p> <p><u>Formål:</u> Erverv og drift av gondolbane på Krosso med tilliggende eiendommer og virksomheter. Selskapet kan delta i andre selskaper som direkte eller indirekte fremmer turistnæringen i Tinn Kommune.</p> <p><u>Annet:</u> Kontrollutvalget 2011-2015 har gitt innspill på selskapskontroll i dette selskapet fordi selskapet ikke blir fulgt opp på samme måte som de heleide kommunale selskapene.</p>	Kontorkommune Tinn
Rjukan Forretningsbygg AS	77,14 %	<p>Egenkapitalandel: 48,2 % Egenkapital 2,064 mill. kr. Totalrentabilitet: 1,8 % Gjeldsgrad: 1,1</p> <p><u>Formål:</u> Bygging og drift av forretnings- og kontorbygg i Rjukan.</p>	Kontorkommune Tinn
Gaustabanen AS	41,29 %	<p>Egenkapitalandel: 11,4 % Egenkapital kr. 760 000 Totalrentabilitet: 4,1 % Gjeldsgrad: 7,7</p>	Kontorkommune Tinn

Deleide kommunale aksjeselskaper	Kommunens eierandel	Opplysninger om selskapet (alle tall fra 2014)	Kontorkommune og andre eierkommuner
		<u>Formål:</u> Bygging og drift av fjellbane og hva derved står i forbindelse. Selskapet kan også engasjere seg i andre foretagender.	
VisitRjukan AS	19,61 %	Egenkapitalandel: 69,3 % Egenkapital 1,448 mill. kr. Totalrentabilitet: 3,3 % Gjeldsgrad: 0,4 <u>Formål:</u> På generelt grunnlag å utvikle, selge og markedsføre reisemålet Rjukan, ivareta kommunens vertskapsrolle og på annen måte bidra til at Rjukan profileres som reisemål og sted for etablering av dertil knyttet virksomhet.	Kontorkommune Tinn
Atrå Barn & Fritid AS	13,80 %	Egenkapitalandel: 46,8 % Egenkapital 1,507 mill. kr. Totalrentabilitet: 3 % Gjeldsgrad: 1,1 <u>Formål:</u> Bygge og leige ut bygninger og anlegg til aktiviteter for barn og voksne i Atrå.	Kontorkommune Tinn
Gausta-Kvitåvatn Turistservice AS	8,00 %	Egenkapitalandel: 30,7 % Egenkapital kr. 246 000 Totalrentabilitet: - 17,9 % Gjeldsgrad: 2,3 <u>Formål:</u> Å bidra til utvikling av eksisterende og nye fellesaktiviteter og drift av disse i Gausta-Kvitåvatnområdet. Å være et fellesorgan for eksisterende og nye reiselivs- og turistprodukter, grunneiere, hytteeiere og kommunen, for utvikling og drift av Gausta-/Kvitvatnormrådets infrastruktur.	Kontorkommune Tinn
Tinn Billag AS	5,50 %	Egenkapitalandel: 76,6 % Egenkapital 16,8 mill. kr. Totalrentabilitet: 4,4 %	Kontorkommune Tinn

Deleide kommunale aksjeselskaper	Kommunens eierandel	Opplysninger om selskapet (alle tall fra 2014)	Kontorkommune og andre eierkommuner
		Gjeldsgrad: 0,3 <u>Formål:</u> Person- og godstransport, samt annen virksomhet i forbindelse med dette og eiendomsutvikling.	
E134 Haukelivegen AS	2,22 %	Egenkapitalandel: 58,1 % Egenkapital 2,501 mill kr Totalrentabilitet: 0,5 % Gjeldsgrad 0,7 <u>Formål:</u> Arbeide for utbygging og standardheving av E134 Haukelivegen og RV23.I tillegg kan selskapet arbeide for å fremje interessene til viktige sidegreiner til denne transportkorridoren, etter fylkesvise prioriteringar, når dette styrker arbeidet for korridoren. Selskapet kan ta initiativ til å opprette finansieringsselskap og utbyggingsselskap. Selskapet har høve til å delta i og/eller arbeide saman med andre selskap med tilsvarende føremål. Selskapet står elles fritt til å setje i verk tiltak og bruke dei verkemiddel som er tilgjengeleg og aktuelle for å fremje føremålet til selskapet	Eies av en rekke kommuner og fylkeskommuner og enkelte private aktører.
Visit Telemark AS	1,00 %	Egenkapitalandel: 41 % Egenkapital 3 mill. kr. Totalrentabilitet: 15,1 % Gjeldsgrad: 1,4 <u>Formål:</u> Produktutvikling, markedsføring og salg av aksjonærenes reiselivsprodukter på oppdragsbasis, Service overfor aksjonærene på oppdragsbasis. Service overfor fylkeskommunen og kommuner på oppdragsbasis, forøvrigt alt som står i forbindelse med reiseliv, herunder deltakelse i andre selskap	Kontorkommune Skien
Norsk Bane AS	0,49 %	Egenkapitalandel: 50,6 % Egenkapital 411 000 kr. Totalrentabilitet: % Gjeldsgrad: 1	Kontorkommune Ålesund. 17,23 % Vinje 3,36 % Tokke 2,05 % Bø

Deleide kommunale aksjeselskaper	Kommunens eierandel	Opplysninger om selskapet (alle tall fra 2014)	Kontorkommune og andre eierkommuner
		<u>Formål:</u> Planlegge, bygge og drive et høyfarts-banenett i Norge og gjennomføre de tiltak som synes nødvendige for å kunne oppnå dette. Høyfartsbanen over Haukeli er et nøkkelelement. Selskapet kan selge jernbanefaglig kompetanse.	2,00 % Sauherad Flere andre kommuner

Kommunen oppgir at de i tillegg har aksjer/andeler i Norsk Fjell AS, Norsk Hydro AS, Norsk Skogindustri ASA, Yara AS, Statoil AS, Skien Dalen Skipsselskap AS, Haukeliveien AS og Kommunekraft AS, samt Telemark Interkommunale Næringsfond, Bibliotekssentralen, Studenthybler, Telemarksreiser AL, AT Skog og Norsk Jernbaneklubb.

Formler og forklaringer for nøkkeltall:

Egenkapitalandel	$(\text{Sum egenkapital} / \text{total kapital}) * 100$ <i>Egenkapitaldelen viser hvor mye av total kapitalen som er egenkapital. Over 40 % regnes som meget godt.</i>
Totalrentabilitet	$(\text{Resultat før skatt} + \text{finanskostnader}) * 100 / \text{gj.sn. total kapital}$ <i>Resultat av drifta viser hvor lønnsom virksomheten er. Over 15 % regnes som meget godt. Sentralt for selskap som har erverv som formål.</i>
Gjeldsgrad	$\text{Sum gjeld} / \text{Sum egenkapital}$ <i>Gjeldsgraden viser hvor stor gjelda er i forhold til egenkapitalen. En gjeldsgrad på 1 vil si at bedriften har like stor gjeld som egenkapital.</i>

KS' Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll⁵

ANBEFALING 1: OBLIGATORISK OPPLÆRING AV OG INFORMASJON TIL FOLKEVALGTE

Kommunene bør som en del av sitt folkevalgtprogram gjennomføre obligatoriske kurs eller eierskapsseminarer. Den første opplæringen bør gjennomføres i løpet av de første 6 månedene av valgperioden. Det anbefales også at det nye kommunestyret tidlig i perioden får en oversikt over status for selskapene.

ANBEFALING 2: VURDERING OG VALG AV SELSKAPSFORM

Det er eiers ansvar å sikre en selskapsform som er tilpasset selskapets formål, eierstyringsbehov, samfunnsansvar, hensynet til innsyn, markedsforhold og det aktuelle lovverket.

ANBEFALING 3: FYSISK SKILLE MELLOM MONOPOL OG KONKURRANSEVIRKSOMHET

Selskaper som opererer i et marked i konkurranse med andre aktører i tillegg til monopolvirksomhet, bør som hovedregel skille ut den markedsrettede delen av virksomheten for å unngå rolleblanding og kryssubsidiering.

ANBEFALING 4: UTARBEIDELSE AV EIERSKAPSMELDINGER

Kommunestyrene bør hvert år fastsette overordnede prinsipper for sitt eierskap ved å utarbeide en eierskapsmelding for alle sine selskaper.

Eierskapsmeldingen bør minimum ha disse hovedpunktene:

1. Oversikt over kommunens virksomhet som er lagt i selskaper og samarbeid.
2. Politisk styringsgrunnlag gjennom kommunens prinsipper for eierstyring
3. Juridisk styringsgrunnlag knyttet til de ulike selskaps- og samarbeidsformene.
4. Formålsdiskusjon og selskapsstrategi knyttet til de ulike selskapene, herunder styringsdokumentene.
5. Selskapenes samfunnsansvar knyttet til miljø, likestilling, åpenhet, etikk osv.

ANBEFALING 5: UTARBEIDELSE OG REVIDERING AV STYRINGSKAPITLER

Kommunestyret skal utarbeide og bør jevnlig revidere styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet.

ANBEFALING 6: EIERMØTER

KS anbefaler at det jevnlig gjennomføres eiermøter for å bidra til god eierstyring og kommunikasjon med selskapet. Et eiermøte er et møte mellom representanter fra

⁵ Kommunenes sentralforbund 15. november 2015.

kommunen som eier, styret og daglig leder for selskapet.

ANBEFALING 7: EIERORGANETS SAMMENSETNING OG FUNKSJON

Avhengig av selskapets formål, anbefales det som en hovedregel at kommunestyret oppnevner sentrale folkevalgte som selskapets eierrepresentanter i eierorganet. Eierstyring skal utøves innenfor rammen av kommunestyrets vedtak.

ANBEFALING 8: GJENNOMFØRING AV GENERALFORSAMLINGER OG REPRESENTANTSKAPSMØTER

De formelle eiermøtene er generalforsamling eller representantskap. Det er styret som innkaller. Bestemmelser om innkallingsfrist bør tas inn i vedtektene, slik at det tas hensyn til kommunens behov for å ha tid til å behandle aktuelle saker.

ANBEFALING 9: SAMMENSETNINGEN AV STYRET

Det er eiers ansvar å sørge for at styrets kompetanse samlet sett er tilpasset det enkelte selskaps virksomhet. Det anbefales at kommunen sikrer opplæring av styremedlemmene.

ANBEFALING 10: VALGKOMITE OG STYREUTNEVNELSER

Ved valg av styrer til kommunalt eide selskaper bør det vedtektsfestes bruk av valgkomite.

ANBEFALING 11: KJØNNMESSIG BALANSE I STYRENE

Det anbefales at eierorganet uavhengig av organisasjonsform tilstreber balansert kjønnsrepresentasjon. Styremedlemmene behøver ikke være bosatt i kommunen.

ANBEFALING 12: RUTINER FOR Å SIKRE RIKTIG KOMPETANSE I SELSKAPSSTYRENE

Eier har ansvar for å sikre at styret har den nødvendige kompetansen for å nå selskapets mål. Eier bør også anbefale styret selv jevnlig å vurdere egen kompetanse ut fra eiernes formål med selskapet. Det er derfor anbefalt flere rutiner for å sikre nødvendig kompetanse.

ANBEFALING 13: STYRESAMMENSETNING I KONSERNMODELL

Styremedlemmer i morselskap bør ikke sitte i styret til datterselskap. Konserndirektøren kan være representert i datterselskapenes styrer.

ANBEFALING 14: OPPNEVNELSE AV VARAREPRESENTANTER

Der det utpekes varamedlemmer til styret bør ordningen med numeriske varamedlemmer benyttes for å sikre kontinuitet og kompetanse i styret.

ANBEFALING 15: HABILITETSVURDERINGER

Det anbefales at styrene etablerer faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter. Ordfører og rådmann bør ikke sitte i styret i selskaper.

ANBEFALING 16: GODTGJØRING AV STYREVERV

Kommunen bør i forbindelse med utarbeidelse av eierskapsmelding ha en prinsipiell diskusjon om godtgjøring av styreverv. Denne bør danne grunnlag for eierorganets fastsetting av styrehonorar.

ANBEFALING 17: REGISTRERING AV STYREVERV

Alle som påtar seg styreverv for kommunale selskaper bør registrere vervene på www.styrevervregisteret.no

ANBEFALING 18: ARBEIDSGIVERTILHØRIGHET I SELVSTENDIGE RETTSSUBJEKTER

Det anbefales at selskapene søker medlemskap i en arbeidsgiverorganisasjon. KS Bedrift vil være et naturlig valg for mange av disse selskapene.

ANBEFALING 19: UTARBEIDELSE AV ETISKE RETNINGSLINJER

Eier bør påse at selskapsstyrene utarbeider, og jevnlig reviderer, etiske retningslinjer for selskapsdriften

ANBEFALING 20: SÆRLIG OM ADMINISTRASJONSSJEFENS ROLLE I KOMMUNALE FORETAK

Det anbefales at kommunestyrene ved opprettelse av kommunale foretak diskuterer administrasjonssjefens rolle og handlingsmuligheter overfor daglig leder.

ANBEFALING 21: UTØVELSE AV TILSYN OG KONTROLL

Kommunestyret har både et tilsyns og kontrollansvar for å sikre at kommunen når sine mål, at regelverket etterleves og at etiske hensyn ivaretas. Kontrollen utføres blant annet gjennom regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og selskapskontroll. Kontrollansvaret gjelder også når virksomheten er skilt ut i egne selskaper.